

Hoewel, gelijk men weet, onze bus voor ingezonden stukken betreffende dit kerkelijk geding gesloten is, zal niemand het ons euvel duiden, dat wij het zakelijke uit zijn schrijven hier opnemen.

Het belangt onze mededeeling, dat o.m. ook zijn missive eerst na de sluiting der Synode te Assen is aangekomen.

Daarvan zegt Ds Van Duin: „'t Spijt me, dat op die manier weer versterkt is de fatale indruk, welke bij ons volk gewekt was, n.l. als zou Ds Van Duin feitelijk ontmaskerd zijn door het ter Synode ingekomen schrijven van enkele mindere vergaderingen, terwijl Ds Van Duin zelf met zijn verkapte „dwaalleer“ achter de schermen trachtte te blijven“.

Laten ye hierop eerst mogen antwoorden.

En dan wilden we voor wat liefs, dat wij Ds Van Duin konden bevrijden van de idee, welke hem blijkbaar als met vangarmen omklemt, als zou er bij ons volk een fatale indruk omtrent hem bestaan.

Welk een verruiming zou het hem geven, indien hij zich van deze idee eens kon losmaken.

Want heusch, zóó als hij meent, denkt ons volk niet over hem.

Het ziet in hem niet iemand, die „achter de schermen“ tracht te blijven.

Het beschouwt hem volstrekt niet als één, die tot slimmigheden de toevlucht neemt en achterbaks werkt.

Zoo er al enkelen mochten zijn, die zoo oordeelen, hebben wij hen toch niet ontmoet.

En die enkelen, indien ze bestaan, maken „ons volk“ nog niet uit.

Wij kunnen hem ook verzekeren, dat de Synode allerminst zulk een „fatale indruk“ van hem had en voor niets ter wereld dien bij anderen zou willen wekken.

Wat onszelf aangaat, hij heeft onze opinie in het bovenstaande, dat vóór de ontvangst van zijn brief al gedrukt stond, kunnen lezen.

Verklaren kunnen wij zijn houding niet.

Maar liever blijven wij bij dit onverklaarbare staan, dan dat wij te hulp zouden roepen een verklaring, welke zijn eerlijkheid en oprechtheid aantast.

Misschien vangt Ds Van Duin wel eens stemmen op of wordt hem soms iets overgebracht, welke hem in den waan brengen als zou er zulk een ongunstig oordeel over hem bestaan.

Doch dan zouden we hem willen raden: luistert daarnaar toch niet, gij zoudt daardoor in den waan gaan leven, die het inzicht in de werkelijkheid vertroebelt, gij zoudt zelf uw moeilijkheden buitengemeen verzwaren.

Nu ter zake.

Ds Van Duin verklaart: „Daags vóór dat de Generale Synode te Assen voor de laatste maal saamkwam, verzond ik van het hoofdkantoor te Amsterdam om 11 uur v.m. een aangeleekend stuk van denzelfden inhoud als er op mijn verzoek Vrijdagsavonds daarna in enkele dagbladen verscheen. In de Christelijke weekbladpers wilde men het blijkbaar niet opnemen. Wat de oorzaak is, dat het eerst na den Vrijdagmiddag binnenkwam na Dinsdagmorgens te zijn verzonden, schuilt voor mij in het duister“.

Eerst over de zinsnede: „In de Christelijke weekbladpers wilde men het blijkbaar niet opnemen“.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Gisbertus Voetius.

VI. Naar Heusden.

Wij hebben reeds vermeld, dat een groot aantal leden der kerk van Heusden in April 1615 een verzoek tot den kerkeraad richtte, om in de vacature van den tweeden predikant te voorzien door Voetius te beroepen. 't Zou te lang vallen hier te verhalen al wat de oudste predikant, Grevius, deed om te verhinderen dat hun wensch werd vervuld. Twee jaar verliepen, waarin hij bovendien steeds meer en meer zijn remonstrantsche gevoelens openbaarde; en zoo ontstond een toestand, waaronder de gemeente zeer leed. Eindelijk nam de kerkeraad het besluit, opdat men niet voortdurend van eene prediking in gereformeerden geest zou verstoken blijven, een tweetal ringbroeders uit te noodigen, om in de week „aparte predicationen“ te houden. Het spreekt van zelf, dat de keus op Voetius viel; naast hem vroeg men zijn vriend en geestverwant, den predikant van het naburige Helikhuisen, Johannes van der Rosieren. Op Donderdag den 4den Mei 1617 opende Voetius de reeks dezer weekbeurten met eene predikatie over Filipp. 1:29. Veertien dagen later deelde de kerkeraad hem mede, dat het de bedoeling was, thans het beroep op hem voortgang te doen hebben. Onmiddellijk antwoordde Voetius, dat het daarvoor te laat was, daar hij een beroep wachtende was van de doleerende kerk van Rotterdam, die hij in April drie weken had gediend en aan welke hij hoop had gegeven op eene gunstige beslissing. Toen echter de broeders hem met tranen in de oogen smeekten hen toch niet in den steek te laten, maar hen te helpen, kreeg hij een gevoel, alsof God tot hem zeide: „Doe dat“, en beloofde hij te zullen doen wat hij kon. Inderdaad ontmoette hij nog in den

Het spijt ons, dat Ds Van Duin hier onwil onderstelt.

Wij kunnen niet over andere bladen spreken.

Wij kunnen alleen voor eigen blad spreken.

En dan hebben we — gelijk Ds Van Duin weten kon — als stelregel aangenomen om iets, wat reeds in de dagbladen gestaan heeft, niet weer in „De Reformatie“ op te nemen, tenzij wij het wenschen te bespreken.

Wij mogen immers aannemen, dat al onze lezers er ook een dagblad op na houden.

Daarenboven, als wij weten of vermoeden, dat een stuk niet alleen aan ons, maar ook aan andere kerkelijke bladen gezonden wordt, plaatsen wij het evenmin. Zoo wordt o.m. aan circulaires, hoe sympathiek haar pleidooi ons vaak ook is, immer een plaats verstrekt. Ons blad streeft een speciaal doel na.

En dan zwijgen wij nog van ons besluit, reeds lang geleden genomen, om geen ruimte af te staan voor inzendingen, welke het kerkelijk geding raken.

Van gewil alzoo ten oprichte van Ds Van Duin is er bij ons geen sprake.

Slechts van een trouw blijven aan een vasten regel.

Voor het overige gelooven we natuurlijk de mededeeling van Ds Van Duin aangaande zijn schrijven aan de Synode van woord tot woord.

Het is ons dan ook een raadsel, dat zijn missive de Synode niet heeft bereikt.

De mogelijkheid, dat het moderamen het heeft achtergehouden, is vanzelf buitengesloten.

De schuld moet dan bij de Posters liggen.

Wij kunnen Ds Van Duin slechts adviseeren daarover ter bevoegder plaats te reklameeren.

Draaiend kerkrecht?

Van de zijde, welke tegen de Synode van Assen gekant is, wordt beweerd, dat de Synode in haar opvatting van het kerkrecht opnieuw is gezwikt.

Zij zou een nieuw kerkrecht hebben ingevoerd door de zaak-Geelkerken niet terug te wijzen naar de kerk van Amsterdam-Zuid en de classis Amsterdam, maar die zelf af te handelen.

En zij zou dat nieuwe kerkrecht weer om koud hebben geholpen door zaken als die van Ds Van Duin, Ds Brussaard, Dr Van Leeuwen enz. met advies naar de respectievelijke classes terug te zenden, opdat deze verder handelen.

Het kerkrecht zou alzoo op de Synode de eigenschappen van den weerhagu hebben verkregen.

Deze bewering getuigt echter zoowel van een min helder inzicht in het Gereformeerd kerkrecht als in een min juiste onderscheiding van de bedoelde gevallen.

De zaak-Geelkerken was in haar geheel door de Classis Amsterdam en de Partikuliere Synode van Noord-Holland doorgezonden naar de Generale Synode, opdat die haar zou afdoen.

Indien de Generale Synode het beter had gevonden zich tot het geven van advies te bepalen en het overige over te laten aan de mindere vergaderingen, had haar dit vrij gestaan.

Zij kon zoowel het een doen als het ander.

In zulke gevallen moet naar Gereformeerd kerkrecht het profijt der kerken beslissen.

Naar het oordeel der Synode nu bracht het profijt der kerken mee, dat zijzelf de zaak-Geelkerken afdeed.

Van de andere gevallen was alleen de zaak-

avond van denzelfden 18den Mei de afgevaardigden van Rotterdam te Heusden. Zij vervoegden zich den volgenden dag bij den kerkeraad van Vlijmen, om bij dezen het ontslag van hun predikante te verzoeken: in den middag kwam echter eene deputatie uit Heusden met den officieelen beroepsbrief, en nu maakte de kerkeraad bezwaar aan het verzoek van Rotterdam te voldoen. Te Heusden maakte men ondertusschen voort. Den eerstvolgenden Zondag, 21 Mei, verleende de magistraat zijne approbatie, waarbij echter de remonstrantsgezinde leden zich onthielden. Den volgenden dag geschiedde hetzelfde door de Classis, die tevens drie broeders afvaardigde om de tegenstanders in de vroedschap tot andere gedachten te brengen. Dezen kwamen daartoe Dinsdag in de stad, doch slaagden niet. Denzelfden Dinsdag verklaarde de kerkeraad van Vlijmen zich bereid Voetius te ontslaan. Het bericht daarvan werd in den vroegen ochtend van Woensdag, nog vóór zes uur, te Heusden gebracht, en nu besloot de kerkeraad, dat Voetius onmiddellijk intrade zou doen.

Ondertusschen had Grevius niet stil gezeten. Hij had zich tot de Staten in Den Haag gewend, met het gevolg, dat hij den gouverneur der Heusdensche militie, De Hornes van Kessel, den opvolger van zijn bloedverwant van Lookeren, eene missive van de Gecommitteerde Raden inkwam, waarin hem in algemeene termen gelast werd de rust te handhaven. Toen nu aan Grevius in den vroegen morgen vanwege den magistraat en den kerkeraad medegedeeld werd, dat Voetius zou optreden, waarschuwde hij onmiddellijk den gouverneur. Deze ontbood daarop de zoeveer genoemde drie afgevaardigden der Classis, die nog in de stad waren, en dreigde dat hij Voetius „met geweld van den preekstoel zou haalen“, waarop deze broeders eerst Voetius, die reeds bij de kerkdeur was, trachtten over te

Van Duin ook in haar geheel op de Generale Synode gebracht, opdat die er over zou beslissen.

Toch stond het hier weer even anders dan bij de zaak-Geelkerken.

De Classis Haarlem had Ds Van Duin reeds geschorst, wat indertijd met Dr Geelkerken niet het geval was.

Daarbij kwam, dat de Synode, gezien de verklaring van Ds Van Duin, van gevoelen was, dat de schorsing kon worden opgeheven.

Zonder twijfel had zij zelf dit kunnen doen.

Maar dan zou het den schijn kunnen wekken alsof de Classis Haarlem onrechtmatig had gehandeld en haar fout door de Synode werd goed gemaakt.

Hier bracht het profijt der kerken het mee, dat de Classis, die de schorsing uitsprak, haar ook ophief.

Weer anders stond het met het geval-Brussaard.

Hier had de Classis geen maatregel getroffen, zelfs had zij deze zaak niet in haar geheel in handen van de Synode gesteld.

Wel brachten Deputaten den wensch der Classis over om in deze zaak meer licht te ontvangen, vooral waar Ds Brussaard het verlangen had te kennen gegeven, om op de Synode zijn bezwaren te doen hooren.

De Synode handelde daarop met Ds Brussaard. Op zichzelf genomen had zij thans het recht met Ds Brussaard ook af te handelen.

Maar zij oordeelde, dat het profijt der kerken voorschreef dit aan de Classis Haarlem over te laten.

Onder de meerdere motieven worde slechts dit één vermeld, dat afhandeling van de zaak-Brussaard den zittingstijd der Synode aanmerkelijk zou hebben verlengd.

Ieder gevoelt, dat een nog meer verlengde Synode niet in het profijt der kerken zou zijn geweest.

Bij de gevallen-Vermaat en Van Leeuwen hadden de betrokken Classes meegedeeld, dat zij die nog in behandeling hadden, maar dat gewacht werd op het advies der Synode.

Hier had de Synode dus alleen advies te verstreken.

Daaraan hield zij zich dan ook.

Hieruit blijkt wel, hoe de Synode in al deze gevallen de zuivere kerkrechtelijke lijn heeft gevolgd.

Sommigen pogen wel de Kerkenorde te laten bevrozen door te poneeren, dat alleen een Classis een Diaenaar des Woords mag schorsen of afzetten.

Maar hierin wordt een vermechanisering van het kerkrecht openbaar.

Nergens bepaalt de Kerkenorde, dat een Classis het alleen mag doen.

Wel wordt uitgesloten, dat een nog mindere vergadering dan de Classis, een kerkeraad of een combinatie van de raden van een paar geabuurde kerken zich dit recht zouden mogen veroorloven.

Maar niet, dat deze bevoegdheid aan een meerdere vergadering dan de Classis zou zijn ontzegd.

Het kerkrechtelijke beginsel, dat meerdere vergaderingen deze bevoegdheid juist wel bezitten, is een logische konsekventie van de bepaling in onze Kerkenorde en ligt er schier boven op.

Of de meerdere vergaderingen van deze bevoegdheid gebruik zullen maken, is aan haar wijsheid overgelaten.

Zij mogen het doen.

halen om piet te prediken, en toen dit niet gelukte, zoo spoedig mogelijk, uit vrees voor een bloedbad, Heusden verlieten. Tegelijk met hen, kwam een bode van den gouverneur Voetius ontbieden om op het kasteel te komen, doch deze doorzag de bedoeling — in den tusschenlijd zou Grevius den kansel beklimmen — en weigerde kortweg. Vóór acht uur stond hij op den kansel. Weldra kwam nu de heer Van Kessel het kerkgebouw binnen, vergezeld met eenig gevolg, en trad op het „gestoelte“ toe, waar de onderlingen zaten. Daarop ontspan zich het volgende gesprek:

Van Kessel: „Waar is de kerkeraad?“

Onderling Walewyn Jansz.: „Hier zijn er drie, de anderen zullen er na het derde gehui zijn“.

Van Kessel: „Ik belast u niet te laten prediken. Of is het uwe bedoeling possessie te nemen?“

Walewyn Jansz.: „Ja heer, dat is de bedoeling“.

Van Kessel: „Ik heb last van de Staten, om alle wanordelijkheid te weren“.

Walewyn Jansz.: „Er is geen wanordelijkheid, dan die mijnheer hier maakt. Wij zijn hier om Gods Woord te hooren, en te zorgen, dat het met goede orde geschiede“.

Van Kessel, met zijn stok naar den preekstoel wijzend: „Domine Voetius, ik belast u uit den naam van des Heeren Staten van den stoel te komen en niet te prediken“.

Voetius: „Heer, gelieve mij daarvan acte te geven, en doen mij den last der Staten“.

Van Kessel: „Ik zal het u toonen“, en tevens zich tot den Drost en eenige leden van den magistraat wendend: „Heer Drossaard, hebt gij consent gegeven, dat Voetius zou preken?“

De Drost Spierinck: „Ja“.